

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

8. De die festo Pentecostes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

43

Apollinaris Laodicenus, referente Hieronymo in caput Danielis novum: Trigesimo, inquit, iuxta Evangelistam Lucam, anno etatis sue cepit in carne Dominus Evangelium predicare, & iuxta Joannem Evangelistam, per tria Paschata duos postea implevit annos. Item Epiphanius, libr. I. Contra Hæres. cap. ultim. postquam dixit, natum fuisse Christum in oppido Bethleem, postea venisse Hierosolymam, deinde habitasse in civitate Nazareth, postea subiungit, Nascitur ergo in Bethleem Saluator trigesimo tertio anno Herodis, & quadragesimo secundo Augusti. Perrexit autem in Ægyptum trigesimo quinto anno Herodis, atque illinc revertitur post mortem Herodis. Et ideo trigesimo septimo anno Herodis quatuor anni pueri sunt, quandoquidem Herodes è vita discessit trigesimo septimo anno regni sui: Archelaus vero regnum paternum novem annis administravit. In exordio regni eius decessit Ioseph ex Ægypto cum puero, & matre eius. Et cum audisset Ioseph Archelaum patrum regnum administrare, secessit in Galilæam, & incoluit Nazareth. At Archelaus genuit Herodem iuniorem, qui successit ei regno, postquam Archelaus pater novem annis illud administravit. Hucusque supputantur tredecim anni à Christi natiuitate: deinde anno decimo octavo Herodis cognomento Agrippæ, aut iunioris, cepit Iesus predicare annum acceptabilem, & baptizatur à Ioanne, nec illo tempore ab ullo, siue Iudæo, siue Gentili, illius doctrina resistitur. Sequenti anno prædicationis eius, multis iniquorum insidiis patitur. Hoc accidit anno decimo nono Herodis, & trigesimo secundo Saluatoris. Denique vigesimo anno Herodæ Tetrarchæ Dominus patitur. Idem quoque Epiphanius in Hæresi 51. de eadem re ita loquitur: Primum annum post trigesimum aduentus sui carnalis prædicavit, & omnes ipsum suscipiebant, & neque Iudæi contradicebant, neque Gentēs, neque Samaritæ, sed omnes libenter ipsum audiebant. In quo anno ascendit Hierosolymam, postquam baptizatus fuit, & quadragesima dies tentationes peregit, & discipulos suos elegit. Et paulo inferius: Completo primo anno rursus ascendit Hierosolymam in die festo. Rursus infra: Post hæc completo biennii tempore, trigesimum tertium annum sue dispensationis in carne, in mensis Martio perfecit mysterium Passionis. Hæc igitur sententia, tribuit prædicationi Christi tres annos & aliquot menses, & initium prædicationis ponit in anno trigesimo Christi, & deinde dat illi integros duos annos, scilicet annum 31. & 32. Christi, & mortem eius ponit in anno 33. corrente. Hinc factum est, ut inter recentiores scriptores sint duæ sententiæ. Vna computans quatuor Paschata præter vltimum Pascha, quo mortuus est Dominus. Vnum anni trigesimi primi, cuius mentionem facit Ioannes capite 2. post miraculum factum in nuptiis: tertium anni trigesimi secundi, cuius meminit Ioannes, capite quinto, quando paralyticum iuxta natatorium Siloe, triginta octo annis taecentem curauit: quartum quod commemorat Ioannes capite sexto, quando quinque panibus multitudinem hominum satiauit. Ac proinde hæc opinio censet passum esse Dominum anno trigesimo quarto ætatis suæ in Paschate.

Sed hæc sententia necesse est, ut tribuat prædicationi Christi quatuor annos, & quatuor menses, quod pugnat cum Patrum communi sententia: vel si tantum ponit tres annos, & aliquot menses in prædicatione Christi, opus est, ut fateatur vno integro anno, videlicet trigesimo, Christum non prædicasse, quod etiam aduersari videtur communi sententiæ Patrum dicentium, Christum prædicare cepisse anno, quo baptizatus est, & ieiunium quadraginta dierum noctiumque peregit.

Alter sententia iuniorum est, asserentium ex Evangelio Ioannis tria tantum Paschata colligi, quæ intercedunt post baptismum, vsque ad vltimum Pascha, quo passus est Dominus: vnum cuius Evangelista non meminerunt expresse; alterum, de quo Ioan. 2. tertium, de quo Ioan. 6. Hæc videtur esse communis opinio.

Tota difficultas huius rei in eo sita est, An dies festus, de quo Ioannes cap. 5. ait: Post hæc erat dies festus Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam: fuerit dies festus Paschæ: Chrysostronus, Theophylactus, Euthymius, sanctus

Thomas, Lyranus, & alii sentiant, fuisse diem festum Pentecostes, non Paschatis. Sanctus Irenæus lib. 2. cap. 39. & Rupertus Tuitien. libr. 5. in Ioannem, sentiunt fuisse diem festum Paschatis: quod probant, quia in Euangelis, præsertim apud Ioannem, cum dicitur dies festus, intelligitur Pascha, ut Ioan. 4. cum venisset in Galilæam, exeperunt illum Galilæi, cum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo. At ipsi venerunt ad diem festum: & Matth. 26. dicitur: Non in die festo, & Luc. 2. Secundum consuetudinem diei festi. Accedit, quod ea omnia, quæ narratur à Ioanne à capite 2. vsque ad caput 5. non videntur fieri potuisse tam breui tempore, videlicet, quinquaginta dierum spatio, quod fuit inter Pascha, de quo Ioan. 2. & Pentecosten. Adde quod Ioannes cap. 3. postquam narravit sermonem Domini habitum cum Nicodemus, dicit venisse Christum cum discipulis in Galilæam, & ibi mortuum esse, & baptizasse non per se quidem, sed per discipulos eius. In quibus verbis significari videtur illic habitasse per aliquot menses. Postremo Ioannes cap. 4. dicit redisse Christum à Iudæa in Galilæam per Samariam, & post colloquium cum Samaritana discipulis dixisse: Nomen vos dicitis: Ad hæc quatuor menses sunt, & missi venis: ergo hyemale tempus erat, cum Christus per Samariam transibat: ac proinde dies festus, cuius meminit statim Ioannes capite 5. videtur esse dies festus Paschatis anni proxime sequentis post Pascha, de quo Ioannes iam dixerat capite secundo.

Meo iudicio, probabilior est communis sententia diem festum, de quo Ioannes capite quinto scribit, fuisse Pentecosten, & in eundem annum incidisse, in quem incidit Pascha, de quo Ioannis 2. ita ut ante Pascha, in quo mortuus est Christus, duo Paschata habeamus expresse in Evangelio Ioannis; vnum de quo capite secundo, quod incidit in annum trigesimum primum Christi, quo tempore missus est ab Herode in carcerem Ioannes Baptista, ut habet communis opinio, alterum, de quo Ioan. 6. cum Christus quinque panibus hominum multitudinem satiauit: quo tempore amputatum est Ioanni caput, ita ut per integrum fere annum fuerit in carcere detentus, quod Pascha incurrit in annum Christi trigesimum secundum. Vnde Ioannes Baptista, iuxta communem sententiam occisus creditur vno anno ante Christi mortem. Hæc sententia, & fuit communi hæcenus Interpretum consensu recepta, & desumpta videtur ex Epiphanio & Apollinario Laodiceno locis supra citatis: & cum ea conueniant quatuor, quæ fuerunt hæcenus communis traditione approbata: vnum, videlicet, Christum passum fuisse anno sue ætatis trigesimo tertio corrente: alterum, prædicasse Christum per tres annos, & aliquot menses: tertium prædicationem eius à baptismum cepisse, videlicet post quadragenarium ieiunium peractum; quartum, Christum baptizatum fuisse sexta die Ianuarii, cum iam esset ingressus annum trigesimum, & vertente anno eadem sexta die Ianuarii primum miraculum in nuptiis fecisse, cum iam annum trigesimum primum attingeret. Anno igitur trigesimo baptizatus, & ieiunio peracto tentatus à Diabolo, ex deserto ad Iordanem rediit: & à Ioanne est populo ostensus: & statim eo anno prædicare cepit: de quibus Ioan. 1. Paschatis anni huius milles meminit Evangelista: solus Ioannes primo capite narravit pauca quædam, quæ ibi scripsit, at cæteri tacerunt. Pascha igitur, de quo Ioan. 2. fuit in trigesimo primo anno post miraculum factum in nuptiis sexta die Ianuarii in eodem anno. Pascha, de quo Ioan. 6. incidit in trigesimum secundum Christi annum; Pascha vero, de quo Ioan. 11. & 13. & in quo Christus est in crucem actus, incurrit in ipsius Christi trigesimum tertium annum.

CAP. VIII.

De die festo Pentecostes.

PRIMUM quaeritur, An dies festus Pentecostes iure Diuino colatur, an tantum Canonico Respondeo: eius-

modi

modi festum diem olim apud Iudæos præcepto diuinæ legis obseruari solitum, vt constat *Leuit. 23.* celebratur autem ob memoriam legis diuinæ datæ: dicebatur ea solemnitas, celebritas Hebdomadarum; quia ab altero die Paschæ, hoc est, à Luna sextadecima primi mensis computabantur septem hebdomadæ plenæ, quæ continent quadraginta nouena dies, & quinquagesimus proxime sequens, erat festus, nam quinquagesimo die ab egressu Iudæorum ex Ægypto, data est lex. Quomodo vero illi dies supputentur in Scriptura Sacra, variè Interpretes explicauerunt: quia non ita perspicue dierum ille numerus in Scripturis habeatur. Nam *Exodi decimonono*, habemus, venisse Moysen vna cum toto populo in solitudinem Sinai mense tertio, ab exitu ex Ægypto: ac deinde tertia die ei datam esse diuinis legem.

Sed in dubium vocatur, quoto die mensis tertii in solitudinem peruenierint; & quomodo numerari debeant tres illi dies, de quibus *Exodi 19.* ita dicitur: *Esse e parati in diem tertium.* Augustinus in *libro questionum veteris & noui Testamenti, cap. 95.* vel qui eius libri fuit auctor, *libro 2. super Exodum, question. 79. & in epist. 119. ad Ianuarium, cap. 16.* putat eos in delectum venisse prima die mensis tertii, & die tertia eiusdem mensis tertii datam esse legem: & eandem diem, fuisse quinquagesimam à die prima Paschatis. Cum Augustinus sentiat Glossa Ordina. *Exodi 19. in verbo. In mense tertio, & in verbo. In die hac, & in verbo Die autem tertio.* Beda *lib. 2. Quæ sententia aliis, nimirum Ruperto, Abulensi, Magistro historico scholasticæ minime probatur, quia dies festus Pentecostes non fuisse idem, qui dies festus hebdomadarum: nam hebdomadæ septem minime computabantur à die Paschatis: sed ab altero die proxime sequenti, vt patet *Leuit. 23.* Item, quia Augustinus ex primo mense numerat decem & septem dies, & ex secundo, triginta; & ex tertio, tres: vt colligat simul quinquaginta dies. At vero cum menses Iudæorum sint Lunares, non omnes constant ex triginta diebus, sed vnus ex triginta, alius ex viginti nouem. Ergo si Augustinus ex primo mense accipit septemdecim dies, non potuit ex secundo triginta sumere, sed tantum nouem & viginti, sive vndertriginta. Quod si ex secundo mense numerat triginta, ex primo debuit tantum colligere sexdecim.*

Rupertus super *Exodum lib. 3. cap. 13. & 4. 1. & Leuit. 2. & Leuit. cap. 34. & lib. 10. de Diu. offic. cap. 12.* ait legem datam esse die tertio mensis; sed cum diem non esse quinquagesimum, vt Augustinus dicebat, sed quadragesimum nouum à die Paschæ: & propterea Pentecosten non coli ob memoriam datæ legis, sed foderis iniit inter Deum & populum quod factum est die quarto tertii mensis, vt dicitur *Exod. 24.* Idem videntur sentire Magister Historie scholasticæ super *Exod. ca. 38.* Abulen. *Exod. 19. Duran. in Rationali. lib. 6. c. 107. num. 9.*

Cæterum probabilius cæteri opinantur cum Hugone S. Victoris in *Annotation. in Exodum, & cum Lyrano, & Caietan. in Exod. cap. 19.* Moysen venisse in solitudinem montis Sinai die tertia mensis tertii, ac deinde die quarta dixisse: *Esse e parati in diem tertium, & tandem die sexta datam esse legem.* Sic enim habet scriptura: *Mense tertio egressione filiorum Israel de Ægypto in die hac venerunt in solitudinem Sinai.* Vbi illud: *In die hac est Hebraïmus idem significans, ac, in die eadem, videlicet, tertia, vt totus sensus sit: venerunt mense tertio, die quoque eodem, nimirum tertio.* Sic *Psal. 141. In via hac qua ambulabam, & Leuit. 23. Mense primo quartadecima die mensis ad vesperam Phasæ Domini est, & quintadecima die mensis huiusmodi solemnitas azymorum, scilicet mensis eiusdem. Nehemia 9. In die autem vigesimo quarto mensis huius, id est, mensis eiusdem septimi. Quare cum ex primo numerentur quatuordecim dies, videlicet non à die Paschæ, sed ab altero die, & ex secundo mense numerentur triginta, & ex tertio sex, colliguntur omnes simul quinquaginta. Et dies festus Pentecostes est dies quoque festus septem hebdomadarum. Porro in Ecclesia Catholica celebritas Pentecostes*

colitur & seruatur iure communi; & necessitate præcepti, vt constat *e. Pronunciandum de consecration. dist. 3. & capite Conquestus de ferijs.*

Secundo queritur, Quomodo accipitur sabbatum *Leuit. 23.* cum dicitur: *Numerabis ergo ab altera die Sabbati, in quo obtulisti manipulum primitiarum, septem hebdomadas plenas usque ad alteram diem expletionis hebdomada septima, id est, quinquaginta dies.* In quibus verbis est expressus dies Pentecostes, qui erat quinquagesimus ab altero die sabbati, in quo erat oblati manipulus primitiarum. Quidam sabbatum intelligunt diem primum festum azymorum, qui cadebat in Lunam quintam decimam primi mensis, & erat alter dies ab immolatione agni Paschalis. Et sensus est secundum eos: Numerabis ab altero die: videlicet altero ab immolatione agni legalis, qui est dies festus, & proinde dies Sabbati: vnde exponunt, ab altero die, qui est sabbatum, sic videtur interpretari Theodoret *quest. 32. in Leuit.* Alij Sabbatum accipiunt pro septimo die hebdomadæ incidenti in vnum diem septem dierum azymorum, ita vt sit sabbatum Paschale: & tunc secundum eos alter dies sabbati erat dies Dominica proxime occurrens post Sabbatum Paschale. Sic Rabanus *lib. 2. in Dent. cap. 11. Rupert. 1. 3. in Exod. cap. 24. lib. 2. in Leuit. cap. 3. & lib. 10. de Diu. offic. cap. 12.* Auctor Historie Scholasticæ super *librum Numer. c. 43. & super Deuteronom. cap. 5. Duran. in Rationali lib. 6. cap. 107.* Alij nescio qui, dicunt totam hebdomadam Paschæ sumi pro sabbato, vt sensus sit: *Altero die Sabbati, id est, primo post hebdomadam Paschalem.* Hæc interpretationes mihi non placent, quia vim scripturæ videntur asserere.

Mihi valde probatur quod alij dicunt, alterum diem sabbati vocari hoc in loco diem proxime sequentem post decimam quintam Lunam, in qua erat dies primus festus azymorum, ita vt sabbatum sumatur pro ipso die primo azymorum, & sensus sit: & altero die post sabbatum; id est, post primum festum azymorum, hoc est, Luna decima sexta, quæ sequitur proximum post primum festum dierum azymorum. Sic Iosephus *lib. 3. Antiq. c. 13. Epiph. Hæres. 51.* vbi ait: *Nam postquam mactatum esset Pascha intra tres dies, hoc est, post tres dies agni, præcepit manipulum spicarium inferri, vt significaret sanctum manipulum, qui resurrexit ex mortuis, post tertiam diem terræ ipsum proferente.* Sic etiam Lyranus, Abulen. in 2. par. *Defensori 6. 3. Caietan. in Leuit. c. 23.*

Tertio queritur, An dies festus Pentecostes eo anno quo mortuus est Christus, ceciderit in sabbatum, an in diem Dominicam? Hanc questionem attingit Alitio *lib. 4. tractat. 5. question. 7. Mai. 4. d. 13. quest. 1.* Hugo Cardinalis *lib. 2. Plenus tractauit Franconi. de horis Canon. cap. 93. & 94.* Et hæc questio pendet ex ea quam superiori capite tractauit, an eo anno dies festus primus azymorum quem Iudæi secundum legem celebrabant, Luna quartadecima primi mensis, occurreret in sexta Feria, an potius die Sabbati? Nam si dies festus azymorum primus incurrit in sextam feriam, consequens est, vt dies Pentecostes incidit in sabbatum: quoniam si ab altero die post festum diem azymorum numeres septem hebdomadas, quæ continent quadraginta nouem dies, finiuntur in sexta feria: at post hebdomadas septem expletas dies quinquagesimus erat dies festus azymorum: ergo eo anno dies Pentecostes fuit in sabbato, si dies primus festus azymorum eecidit in sextam feriam. Profecto questio hæc est difficilis, si sententiæ communes suo loco non moueantur, vt mouere non conuenit.

Quidam, vt Hugo Cardi. Lyran. & Caiet. *lib. 2.* aiunt argumento proposito conuicti eo anno Pentecosten Iudæorum incurrisse in sabbatum, & eo die venisse in discipulos Domini Spiritum sanctum, sed Ecclesiam Pentecosten in diem Dominicam transulisse, ne cum Iudæis Pentecosten celebrare videatur. Sed certe hæc sententia pugnat cum traditione Ecclesiastica quæ (vt dixi *ca. 3.*) habet, & docet, Spiritum sanctum in Domini Apostolos descendisse in die Dominica.

Alii dicunt, Spiritum sanctum venisse quidem in die Dominica, sed proxime sequenti Pentecosten Iudæorum, quam celebraverant in sabbatho. Cæterum Francolino non placet hæc sententia, quoniam vim afferre videtur scripturæ *Act. 2.* dicenti. *Et cum complerentur dies Pentecostes*, nam iuxta hanc opinionem, cum Spiritus sanctus descendit, completi & transacti iam erant dies Pentecostes.

Alii volunt, Lucam *Act. 2.* Pentecosten intelligere non legalem, & typicam, sed Evangelicam, & Christianorum Pentecosten, & dies quinquaginta non numerari ab altero die post diem festum Paschæ legalis, sed à die Dominicæ resurrectionis; quod est Pascha nostrum, sic Alii siodoreni & Maior locis citatis. Mihi tamen probabilius videtur quod Francolinus dixit, Lucam eo loco de Pentecoste Iudæorum locutum fuisse, ut ostenderet veritatem cum figura congruere: nimirum, legem Evangelicam Spiritus sancti Adventu confirmari eodem die, quo lex vetus est data diuinitus.

Quare alii respondent, Pentecosten dies *Act. 2.* non accipi pro diebus quinquaginta post Pascha, sed pro diebus septem, quibus colebatur celebritas Pentecostes: quemadmodum Pascha celebratur per dies septem azymorum. Sic auctor Historiæ Scholasticæ *super Numer. c. 43. & 44. & Act. 2.* sic Catthufianus *super Leuit. 23.* Verum probabilius est celebritatem Pentecostes vno tantum die coli, ut docet Abulen. *Leuit. 23. g. 16.* Caietanus, *Exod. 23. & Leuit. 23.* Profecto magnum hinc sumitur argumentum ad probandum, eo anno, quo passus & occisus est Christus Dominus, diem festum azymorum incurrisse in sabbatho, non in sextam Feriam, & septem hebdomadas cepisse Iudæos numerare ab altero die post Sabbatum, & festum azymorum, ut præcipit Lex in *Leuit. c. 23.* & finem habuisse septem hebdomadas in sabbatho, & proinde Pentecosten incidisse, in diem Dominicam, & in eadem die Spiritum sanctum discipulorum corda, diuina gratia reuoluisse. Sed quia, ut dixi, retinenda est communis opinio Theologorum, qua docemus, anno, quo mortuus est Christus festum diem Paschæ incidisse in sextam feriam: deo argumento prædicto preminuit; quo modo eo anno Pentecosten celebritas fuerit in die Dominica. Francolinus loco citato respondet, quoties primus dies festus azymorum cadebat in sextam feriam septem hebdomadas non incipiebant numerare Iudæi à sabbatho proxime sequenti, sed à tertio die post festum diem azymorum, & ita eo anno septem hebdomadæ terminatæ sunt in sabbatho. & Pentecosten celebritas incurrit in Dominicam diem: sic etiam Sigon. *lib. 3. de Republ. Hebræor. cap. 10. & 18.* crederem sane, quod dicunt hi Auctores de septem hebdomadarum numeratione, si id probarent, vel scripturæ testimonio, vel alicuius interpretis auctoritate: est enim valde probabilis eorum sententia, sed quod sine auctoritate dicitur, fortasse dicit quispiam facile eadem ratione reiecit.

Sane si hæc sententia non placet, non video quid aliud responderi commode possit; nisi dicatur, vnum ex duobus, vel Pentecosten dies eo anno fuisse in Sabbatho completos, & Spiritum sanctum in die Dominica proxime sequenti venisse, & Pentecosten Iudæorum in Evangelicam Christianorum Pentecosten mutasse, hoc est, voluisse ut Pentecosten dies ex eo tempore inceptum numerari à die Dominicæ Resurrectionis, non autem ab altero die Paschæ legalis. Et cum Lucas *Act. 2.* dicit: *Et cum complerentur dies Pentecostes*, intelligatur, completis, & omnino perfectis quinquaginta diebus Pentecostes legalis, ab altero die celebritatis azymorum, completis itidem quinquaginta diebus, id est, aduentante quinquagesimo die Pentecostes Evangelicæ à die Dominicæ resurrectionis Spiritum sanctum de celo venisse: vel secundo, illud ab altero die Sabbathi, sumatur ex iustis, ut aiunt, & ita complebuntur quadraginta nouem dies in Sabbatho, & quinquagesimus erit Dominicus, ut fuit reuera in eo anno, quo passus est Christus.

Quarto quaeritur, An diem festum Pentecostes Apostoli instituerint, ita ut præcepert esse quotannis obseruandum. Non est, cur aliquis dicat, non esse primo Apostolorum seculo institutum diem Pentecostes, sed postea ab Ecclesia, primis tamen post Apostolorum seculum temporibus, liquidem huius diei festi apud Christianos meminerunt antiquissimi Ecclesie scriptores. Irenæus in *Oratione de Pascha citata à Iustino Martyre in Questionibus, questio. 115.* Iustinus ipse ibidem. Tertullianus *lib. de Corona militis c. 3.* Origen. *lib. 8. contra Celsum*, Epiphanius in *Compendio Fidei Cathol. Basil. de Spiritu sancto cap. 27.* & ante eos omnes Clem. Rom. *lib. 5. Constit. Apostolicæ cap. 18. & lib. 8. cap. 33.*

Communiter vero Auctores putant, Pentecosten fuisse ab Apostolis institutum, nam *1. ad Corinth. 16.* Paulus ait: *Manebo Ephesi usque ad Pentecosten: & Act. 20.* de Paulo scribit Lucas: *Festinabat ut si quo modo posset, Pentecosten ageret Hierosolymis.* Quibus in locis Epiphanius loco citato, intelligit Pentecosten Christianorum, non Iudæorum. Sed omnino certum non est, an hæc scripturæ de Christiana Pentecoste, an de Iudaica intelligatur; de qua conuenit interpretosque intelligi illud *Actorum 2.* *Et cum complerentur dies Pentecostes.*

Ego in hoc arbitror verissimum quod scribit Augustinus in *epist. 118. ad Ianuarium*, his verbis: *illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodiuntur, quæ quidem toto terrarum orbe obseruamur, autem intelligi, vel ab ipso Apostolo, vel plenariis Conciliis quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas commendata atque statuta retineri; sicut quod Domini Passio, & Resurrectio, & Ascensio in caelum, & Aduentus de celo Spiritus sancti anniuersaria solemnitate celebrantur.*

Quinto quaeritur, an vnus tantum dies Pentecostes tanquam festus colendus sit, an plures? In *c. Conquestus de Feriis* ex Gregor. IX. inter dies festos numeratur Pentecosten celebritas cum duobus diebus qui sequuntur: & in *c. Pronunciandum de Consec. dist. 3.* ex Concilio Lugdunensi prius constitutum fuerat sic: *Sancti dies Pentecostes*, ubi generatim sancti dies dicuntur, non tamen dierum numerus exprimitur. At in *LVI. in die. & in Lomnes dies, C. de Feriis*, ubi nullam mentio fit diei Pentecostes. De hæc celebritate seruatur id, quod habetur in *c. Conquestus, de Feriis.*

Sexto quaeritur, quo mense, & quo die mensis fuerit dies festus Pentecostes, eo anno, quo Spiritus sanctus in Apostolos, & Discipulos Domini descendit. Respondeo, si sequamur opinionem eorum, qui dicunt mortuum esse Christum die 3. Aprilis, quam sententiam dixi *hoc eodem libr. cap. 6. g. 2.* esse secundum Iuniores valde probabilem, Spiritus sanctus descendit in discipulos Domini die 24. Maij, quia si mortuus est Christus die 3. Aprilis consequens est, ut resurrexerit die 5. Aprilis, & ab ea die vique ad diem 24. Maij, sunt dies 50. ergo sequitur, ut celebritas Pentecostes eo anno incidit in diem 24. Maij. At si mortuus est die 25. Martij, ut sentiunt plerique Patres, Spiritus sanctus venit die 15. Maij.

Septimo quaeritur, Cur Spiritus sanctus apparuit in die Pentecostes in specie ignis, linguarum, & ventis? Respondeo, apparuisse in specie ignis, ut Apostolos & Discipulos Domini igne caritatis accenderet, & ut instat ignis calore, claritate, celeritate, & efficacia plurimum valeret, & vitiosos peccatorum humores abumerent: in specie linguarum, ut eos varijs linguis loqui doceret, & ut essent diuini verbi interpretes & nuntii: in specie ventis, ut eos spiritualium charismatum ministris efficeret: quibus Christus iussu dō Spiritum sanctum dederat, ut paenitentium peccata dimitterent.

Octauo quaeritur, quare donum linguarum fuerit quod datum est Apostolis, an videlicet, tale ut eos Hebræa lingua loquentes, auditores intelligerent, ac si eorum lingua loquerentur, an vero potius tale, ut varijs Gentium linguis loquerentur. Olim vetus controuersia fuit, an primo, an secundo modo linguarum donum acciperetur, vide super illud *Actorum 2.* *Audiebat unusquisque lingua*

sua illos loquentes: dicit Glossa Bedæ, vel sua, id est, Hebraica lingua loquentes ab omnibus intelligebantur, ac si proprijs singulorum loquerentur, vel linguis omnibus loquebantur. Sed dubitari non potest, quin & donum linguarum diuinitus datum Apostolis, & discipulis tale fuerit, ut nosset linguas omnium, & possent loqui linguis omnium Gentium. Gregor. in homil. 40. in Euangelia. Spiritus sanctus super discipulos in igneis linguis apparuit, & eis omnium linguarum scientiam dedit. Sic S. Thomas, secunda secunda. q. 176. art. 1. & cerie hoc videtur ex sacris literis colligitur Paul. 1. Cor. 14. ait: Gratias ago Deo, quod omnium verbum lingua loquor, & ait. 2. dicitur: Loquebantur varijs linguis magnam Dei. Et audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Marc. vit. Linguis nouis. Nec Glossa Bedæ oppositum dixit: sed solum docuit, ut quomodo fieri potuisset, sed maiori miraculo factum est, ut ipsi omnium linguarum generibus loquerentur. Vnde S. Thom. secunda secunda. q. 176. art. 1. ad 2. dixit: Verumque fieri potuisse, sed conuenientius factum est, ut omnium linguis loquerentur. Nazianz. Oratione sexta. que de Spiritu sancto, omnino probat donum linguarum fuisse, quo Apostoli varijs Gentium linguis loquebantur. Idem sane meo iudicio senserunt Ambr. serm. 62. qui est de Pentecoste. Aug. trakt. 93. in Io. Leo serm. 5. de Spiritu sancto. Chrysost. ser. 83. Greg. homil. 30. in Euangelia. Cyril. Catech. 13. Chryl. homil. 35. in 1. Cor. 13. & homil. quod Christus sit, Deum, & hom. de Spiritu sancto. Scio Carthulianum. Ait. 2. dicere donum linguarum in hoc fuisse, ut Apostoli sua lingua loquentes, intelligerentur ab auditoribus diuersarum linguarum, ac si ipsorum linguis yterentur, cuius sententia videtur favore Cypria. serm. de Spiritu sancto. Occum. & Atator. Ait. 2. Verum id retinendum est, quod ante dixi: quamuis non videtur negandum, aliquando accidisse, ut Apostoli, vel discipuli Domini vna lingua verbum Christi annunciantes, intelligerentur ab auditoribus diuersarum linguarum, qui presentes eorum conacioni erant.

CAP. IX.

De die natali Domini.

Primo queritur, De tempore, quo natus est Dominus noster, quo videlicet mense, & quoto die mensis ortus sit. Teste Clemente lib. 1. Strom. quidam Hæretici dixerunt, natum fuisse in mense Aprilis die 21. Quidam iunior hæreticus Mathias Beoaldus in Chron. par. 4. cap. 2. & 3. scribit, fuisse natum in mense Septembri, & in Aequinoctio Autumnali: & eo tempore adoratum à Magis, & postea labentibus annis baptizatum à Ioanne. Hic Hæreticus omnia tempora confundit, conceptum scilicet atque ortum Christi contra Ecclesiasticam traditionem, ne cum Ecclesia Catholica sentire videatur.

Ægyptij Catholici teste Epiphanio Hæresi 51. putauerunt natum esse Christum mense Ianuario, die quinta, in qua etiam ferebantur apparuisse Magis & baptizatum esse à Ioanne in Iordane.

Ab hac sententia non videtur ipse Epiphanius abhorere. Traditio vero Ecclesiastica habet, natum fuisse Christum Dominum in mense Decembri 8. Kalend. Ianuarias, hoc est, die 25. Decembr. Vnde Augustinus in Psalmum 132. ad finem, ait: Ioannes natus est, sicut tradit Ecclesia, 8. Kalend. Ianuarias, quando iam incipiunt dies minui: & Christus, 8. Kalend. Ianuarias, quando iam incipiunt crescere: Sic ille. Græci itidem eodem die & mense fatentur esse natum, ut ait Anastasius Nicænus in libro quæst. suarum q. 92. & constat ex Kalend. Græcorum, quod apud eos Monologium vocatur.

Secundo queritur: Quo die hebdomadæ natus est Christus? Respondeo, cum natum esse die Dominica, ut communis est Scriptorum sententia. Sic habent Patres in Synodo 6. Generali, cap. 8. Sophron. in Orat. de Natiui. Christi. Cassiodorus in Psalmum 117. super illa verba: Hæc dies quam fecit Dominus: Rupertus lib. 3. de Diuin. Offic. cap. 16. Marius Scot. in Chron. Nicephor. lib. 12. ca. 1. ubi dicit, circumcisum fuisse die Dominica, ergo significauit natum esse die Do-

Azor. Instit. Moral. Pars 2.

minico, quia ex Luca 2. habemus eum octauo die circumcisum fuisse Durandus in rationali diuino offic. lib. 6. c. 13. Antonin. 1. par. hist. tit. 8. cap. 1. §. 2.

Id etiam aliunde colligitur. Nam Christus conceptus est, uti habet Ecclesiastica traditio, die 25. Martij, quæ fuit sexta FERIA, ut dicam inferius, nimirum dies Veneris: at si computentur dies ab ea sexta FERIA Martij vsque ad diem Dominicam, quæ incidit in diem 25. Decembris, fiunt integri, & completi nouem menses. Eo itidem anno, in quo natus est Dominus, litera Domini calis, fuit B. Decembris primus dies fuit FERIA quinta, litera F. Vltimus dies Decembris fuit Sabbatum, litera A. Decuit autem, ut Christus eo tempore nasceretur, quo dies incipiunt crescere, & augeri lux diurna: quippe qui veniebat tanquam sol iustitiæ sui Euangelij luce mundum illustraturus.

Verum enimvero non facile intellectus est, Quomodo id verum sit, quod in sexta Synodo Generali, cap. 8. dicitur, in die Dominica natum esse Christum, & in die Dominica stellam apparuisse Magis: nam à Natali Dominico vsque ad Magorum aduentum fluxerunt dies 13. ergo si natus est Christus die Dominico, non apparuit die Dominico Magis, sed in die Veneris. Respondent quidam eos Patres secutos esse sententiam eorum, qui putauerunt Christum non eodem anno, quo natus est, a Magis fuisse adoratum: sed vel vno anno, aut duobus elapsis: quamuis eodem die, quo natus est, ipsis stella apparuit, de quorum sententia postea inferius disputabo. Sed hoc mihi non placet. Dicendum existimo, Patres eo loco non dicere in die Dominica Christum fuisse adoratum à Magis, sed in Dominica stellam apparuisse Magis: quod verum est, nam eodem die, quo natus est, stellam Magi viderunt in Oriente.

Tertio queritur, An annus, quo conceptus & ortus Christus est, communis, an bissextilis fuerit: Fuit, ut docet Ioannes Lucidus de vero die Possit. nis Domini. c. 6. reuera annus communis, sed primus post bissextilem, qui tunc debuit esse post correctionem Calendarij factam primo à Iulio Cæsare, & secundo, ab Augusto Imperatore, ad emendandum errorem, quem Sacerdotes idolorum intulerant: post emendationem anni à Iulio Cæsare coniectam, qui tertio quoque anno diem intercalauerunt, tamen Iulius Cæsar intercalandum esse quarto quoque anno constituisset, ac proinde, ut testatur Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 4. Solinus cap. 3. Plin. lib. decimo octauo, capite vigesimo quinto. III. vel inciticia, vel malicia, spatio sex, & triginta annorum; videlicet ab emendatione anni, à Iulio Cæsare facta, vsque ad annum trigessimum quintum Augusti Imperatoris, duodecies diem interposuerunt; cum tamen nouies tantum interponere debuissent, & ideo præcepit Augustus, ne in duodecim annis deinceps sequentibus diem intercalarent, ut sic annus corrigeretur, prout fuerat à Iulio emendatus; hoc est: Ut transactis quodecim annis, sine vlla intercalatione dicit tres illi dies, qui vltra nouem necessarios, temere fuerant intercalati, abforberentur, & deinde vnus dies quarto quoque anno intercalaretur. Hinc factum est, ut annus Christi octauus, & postquam finiti sunt duodecim illi anni, quos iussit Augustus sine intercalatione decurrere, fuerit primus bissextilis, iuxta emendationem Augusti. Vnde centesimus quisque annus à Christo nato, semper est bissextilis.

Præterea natus est Christus anno Imperij Augusti Cæsaris quadagesimo secundo. Ita Clemens libro primo Strom. Eusebius in Chronica, Epiphanius libro primo. Hæresi vigesima, & libro secundo. Hæresi 51. Beda de sex. Aetibus Mundi. Martyrologium Romanum: quamuis Irenæus lib. 3. cap. 3. Tertullianus contra Iudeos capite octauo, Hieronymus super capite secundo Isaia, & in capite secundo Danielis. Cassiodorus & Marius Scotus in Chronica dicant natum esse Christum Dominum anno quadagesimo primo Augusti. Sed facile conciliari possunt hæc Auctores, si dicamus natum esse Dominum anno Augusti 41. expleto, & anno eiusdem Imperatoris 42. currente. Item secundum Com-

C

putatio